

Úskalí regulace a jejich možná řešení v oboru vodovodů a kanalizací

Albín Dobeš

Dne 23. září 2020 uspořádal SOVAK ČR online webinář Aktuální problematika regulace oboru vodovodů a kanalizací.

S aktuálními otázkami oboru vodovodů a kanalizací seznámil na úvod účastníky webináře **Ing. Vilém Žák**, ředitel a člen představenstva SOVAK ČR. Informaci o TOP 100+ benchmarkingu, financování obnovy a novele prováděcí vyhlášky zprostředkovala **Ing. Želmíra Macková, MBA**, z Ministerstva zemědělství. Na úskalí regulace a jejich možná řešení se zaměřil **Ing. Albín Dobeš, Ph. D.** Na závěr webináře se věnoval **Mgr. Petr Opluštil** z HAVEL & PARTNERS cenové kontrole – postavení a právu kontrolovaného subjektu při cenové kontrole a v navazujícím přestupkovém řízení.

Více se v tomto článku zaměřím na problematiku regulace. Řešil jsem přitom aktuální stav na úseku regulace ke dni pořádání semináře, tudíž jsem nezaznamenal změny a postupy, ke kterým v této dynamicky vyvíjející se agendě dochází na sklonku kalendářního roku 2020. Za relativně podstatné považuji zabývat se iniciativou, vztahující se k revizi modelu regulace oboru vodovodů a kanalizací, kdy pracovní tým složený z řad výkonných pracovníků i nezávislých odborníků zpracoval a formuloval návrh systémových změn regulace oboru VaK.

Světlo světa tak spatřily dva základní materiály orientované na koncepční návrhy změn regulace oboru vodovodů a kanalizací a materiál, určený pro jednání „kulatého stolu“ k otázkám regulace oboru VaK, které se uskutečnilo na Ministerstvu financí ČR v prosinci loňského roku. Uvedené materiály byly účastníkům jednání poskytnuty s tím, že ze strany pracovní skupiny ekonomické komise představenstva SOVAK ČR byla nabídnuta součinnost při kvantifikaci a vyhodnocování dopadů uvažovaných opatření v praxi.

Do koncepčních cílů regulace oboru je nezbytné zahrnout ochranu spotřebitele, udržitelnost a rozvoj oboru, ochranu vodohospodářského trhu a strategické národní zájmy.

Jaká aktuální témata spatřujeme v oboru vodovodů a kanalizací v současnosti?

- Problém iracionální a mnohdy účelové atomizace trhu.
- Prohlubování modelu regulace v oblasti efektivity vynaložených nákladů a oprávněné ziskovosti.
- Akumulace a získávání zdrojů financování obnovy infrastrukturního vodohospodářského majetku, ale i technického a technologického rozvoje.
- Transparentní a spravedlivé zatížení odběratelů regulovaných služeb v oblasti nákladů, včetně jejich smysluplného a úplného vykazování v účetnictví a cenové evidenci.
- Sociální únosnost nákladového zatížení odběratele.
- Stabilita legislativního prostředí a regulačních pravidel.

Pro dosažení koncepčních cílů nepovažujeme za nutné zavedení zcela nových a neozkoušených modelů zejména v ekonomické regulaci. Pro optimalizaci regulace doporučujeme zaměřit pozornost na parametrické změny, reagující na nabyté zkušenosti

a praxi, či na nové podmínky vyvolané nově vydefinovanými cíli.

Zde bychom možnosti rozdělili na dvě základní oblasti: oblast efektivity a oblast ziskovosti.

Mezi základní oblasti sledování **efektivity** doporučujeme zařadit zvyšování úrovně provozování a správy majetku, péči o majetek a jeho rozvoj, péči o odběratele, veřejnou prospěšnost, dodržování smluvních podmínek a striktní respektování platné legislativy. Co se týká **ziskovosti** je přiměřenost výše zisku kvantifikována platným cenovým výměrem Ministerstva financí ČR. Zde spatřujeme problém ve stanovení maximální výše přiměřeného zisku u **provozních** společností, respektive provozních částí subjektů vodovodů a kanalizací, kdy nejsou v praxi postihnuta veškerá rizika, vyplývající z provozování infrastrukturního majetku.

Úpravu modelu doporučujeme zaměřit na:

- uplatnění rovných podmínek pro všechny subjekty bez ohledu na formu vlastnictví a model provozování,
- odměnu za efektivnost a úroveň provozování,
- odměnu za převzetí zodpovědnosti a rizik při provozování pachtovaného a pronajatého infrastrukturního majetku,
- participaci na odměně za úkony spojené s řádnou péčí o majetek.

Zde jsme navrhli pravidla, jak nastavit kvantifikaci přiměřeného zisku pro provozní společnosti, a to počínaje rozdělením procenta WACC parametricky na majetkovou a provozní část například v poměru 35 % a 65 % podílu, anebo uplatnění analogie se standardem IFRS 16. K financování obnovy a rozvoje infrastrukturního vodohospodářského majetku považujeme za vhodné zvážit „cenu“ zdrojů pro jejich financování a používat terminologii, která je kompatibilní s terminologií daňových a účetních zákonů.

Problematika uplatnění dvousložkové ceny

Vycházíme-li ze skutečnosti, že v průměru cca 80 % nákladů na regulovanou činnost je fixních, tak

- při stávajícím podílu 15 % u vodného a stočného uplatnění v pevné složce ceny je tato hodnota od reality vzdálena příliš,
- nutno s uspokojením konstatovat, že žádoucí efekt již přináší 30% podíl pevné složky ceny u vody předané,
- doporučujeme zabývat se podílem pevné složky ceny až do výše 50 % vynaložených úplných vlastních nákladů.

Cenové kontroly

Jak odborný útvar Ministerstva financí ČR, tak Specializované finanční úřady důsledně kontrolují oprávněnost nákladů

uplatněných v regulovaných cenách, tak i správnost uplatnění přiměřeného zisku. Problémy vznikají zejména z rozdílné interpretace některých druhů nákladů mezi kontrolujícím a kontrolovaným subjektem. Zde bych doporučoval zaměřit se na možnost zpracování „manuálu“ vybraných nákladových položek, které do regulovaných cen uplatnit lze, či nelze. Zde si dovoluji namítnout, že některé z kontrol se nepřiměřeně dlouho protahují, podle mého názoru, když kontrola řeší kalkulace roku 2016, 2017 ještě v roce 2020, tedy déle než 12 měsíců od jejího zahájení, může být v konečném efektu kontraproduktivní.

Doporučení postupu pro nejbližší období:

1. Opatření pro kalendářní rok 2021 – možnost řešení reálného a spravedlivého podílu na zisku provozními společnostmi,

2. Opatření ve střednědobém výhledu – v horizontu cca 3 let – prioritní oblasti k řešení, která budou přijímána postupně jako proces pro dokončení strategických změn systému regulace.
3. Dlouhodobá strategická opatření – dokončení regulačního rámce.

Ing. Albín Dobeš, Ph. D.

Business Law Management Czech Republic s. r. o.

Největší solární sušárna na světě

Solární systém sušení kalu zažívá v poslední době dramatický vzestup. Jedná se o nejučinnější, neekonomičtější a neekologičtější řešení sušení čistírenských kalů. Sluneční záření je snadno dostupná obnovitelná energie, která může být použita k sušení kalu, neboť při vhodné ploše solární sušárny je vyprodukovaný tepelný tok dostačující k odpaření vody z odvodněného kalu.

Solární sušárna je ventilovaný skleník, vrstva sušeného kalu je uvnitř skleníku udržována prohrabovacím zařízením v aerobních podmínkách a provětrávána velkým průtokem vzduchu, aby se zabránilo vzniku zápachu. Přesto se velké solární systémy vybavují i dezodorizací. Provoz solární sušárny je plně automatizovaný, automatizováno může být i plnění a vyprazdňování sušárny. V Německu je solární sušení populární v oblasti malých a středních čistíren odpadních vod (ČOV), ale proniká i do oblasti opravdu velkých ČOV.

Sdružení vodohospodářských společností Emschergenossenschaft a Lippeverband se rozhodlo vybudovat pro své čistírny Emscher a Bottrop, ale i pro další jimi provozované ČOV, největší solární sušárnu kalů na světě na ploše 61 000 m². Solární sušárna se staví na ČOV Bottrop, která se nachází ve středu zájmového území. Sušárna bude moci zpracovat až 220 000 t odvodněných kalů, tj. cca ¼ produkce odvodněných čistírenských kalů v České republice. Kaly bude sušit solární sušárna tvořená 32 ks solárních hal s nucenou ventilací a s recirkulačními ventilátory. V solárních halách je udržován trvalý mírný podtlak pomocí 162 odsávacích ventilátorů, celkový průtok vzduchu sušárnou je cca 1 400 000 m³/h. Odpadní vzduch je čistěn nejprve v kyselých mokřích pračkách

(scrubber), kde amoniak reaguje s kyselinou sírovou a produkuje se síran amonný, který se shromažďuje a dále využívá. Scrubbery současně zvlhčují vzduch pro navazující dočištění odtažované vzdušiny v biofiltrech. Celkem je použito 32 dezodorizačních biofiltrů s plochou cca 5 300 m². Filtry jsou konstruovány tak, aby převedly průtok vzduchu až 2,1 mil. m³/h. Solární sušárna bude sušit cca 170 000 tun odvodněného čistírenského kalu ročně, výstupní sušina kalu bude mezi 60 % a 70 %. Zbývajících 52 000 t/rok odvodněných kalů bude používáno pro směšování se solárně vysušeným kalem (toho bude produkováno cca 65 000 t/rok), protože kaly budou finálně

